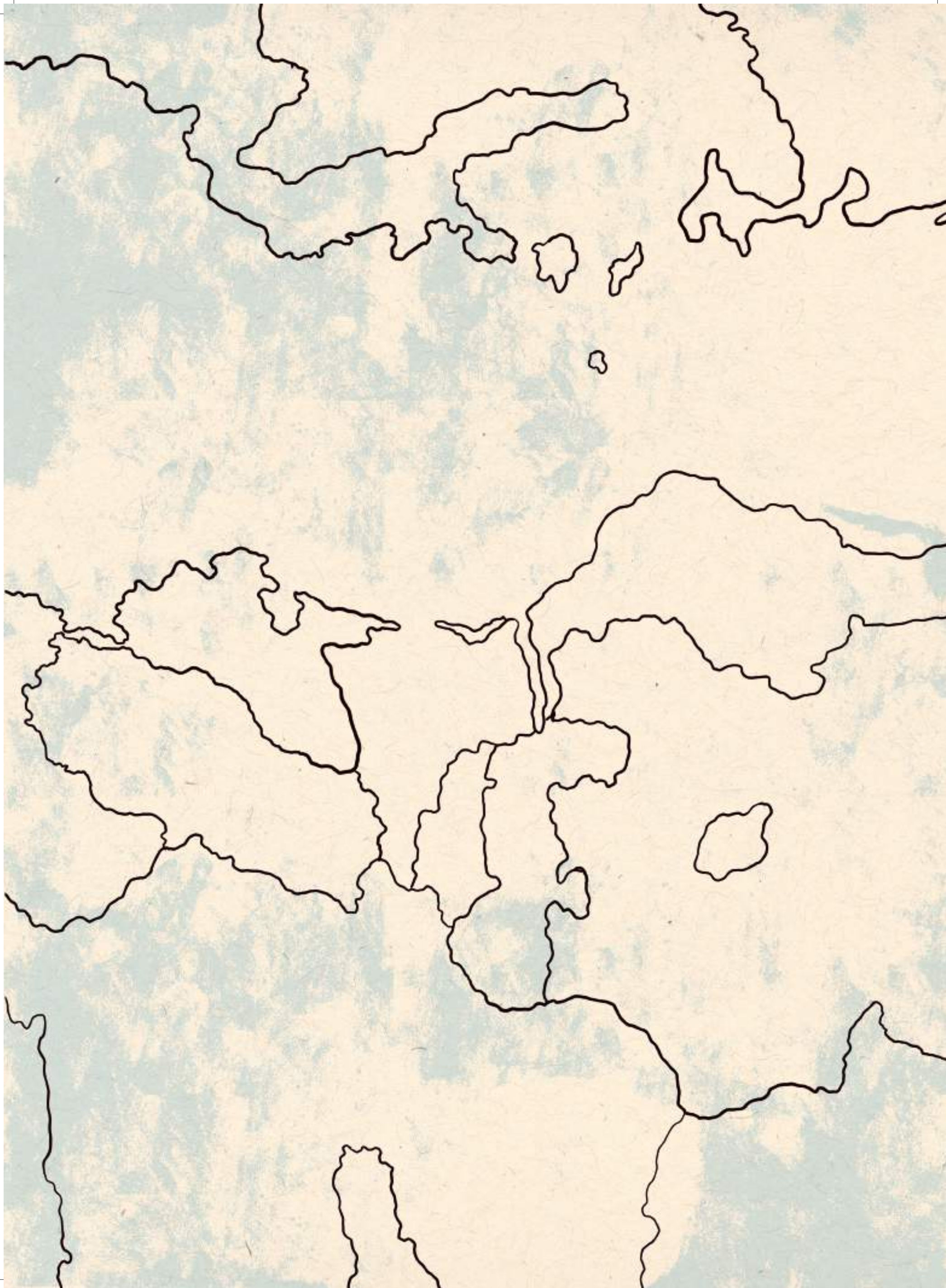

TÜRK DÜNYASI

KÜLTÜR ATLASI

AHMET YEŞİLTEPE

RESİMLEYEN

BERK ÖZTÜRK

🐦 @ / otukennesriyat

YAYIN NU: 2048
ÇOCUK / GENÇLİK: 45
T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-632-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Kitap Editörü: Öznur İzgi

Editör: Ayşegül Karayama

Grafik Editörü: Ceyhun Durmaz

Baskı ve Cilt: Vizyon Basımevi Kâğıtçılık
Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. Nu: 1/Z
Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika Nu: 52098

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Ahmet Yeşiltepe: İletişim alanında lisans ve yüksek lisans eğitimine sahip. Mesleğine TRT’de başlayıp dış haberler alanında uzmanlaştı. Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde ve siyasi merkezlerde muhabir olarak çalıştı.

Doğuş Yayın Grubu’nun radyolarını yönetti, Ntvmsnbc’nin yayın yönetmenliğini yürüttü, NTV’de uzun yıllar haber ve belgesel programları hazırlayıp sundu. Bunlar arasında Zaman Yolcusu, Türklerin İzinde, Müze Ziyaretçisi, Dünyanın En Büyük Müzesi Türkiye, Kurtuluş Savaşı Günlükleri ve daha birçok belgesel hâlâ dijital platformlarda izleniyor.

NTV’de Ana Haber Bülteni, Yakın Plan, Ters Açı, Dünya Saati ve Dünyanın Haberi isimli programların hazırlanıp sunulmasına katkı sağladı. NTV Radyo için hazırladığı “Babil Kulesi” isimli bir belgesel programın yayını devam ediyor. NTV Yayınları’ndan çıkan çok sayıda kitap ve dergide makaleleri yayımlandı.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (Sedat Simavi Ödülleri), Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD), Türkiye Yazarlar Birliği (TYB), Birleşmiş Milletler Gazeteciler Derneği (UNCA) gibi örgütler tarafından verilmiş başarı ve onur ödüllerine sahip. Ayrıca, Türk Dünyası ile ilgili çalışmalarından ötürü İsmail Gaspıralı Gazetecilik Ödülü, Uluslararası Türk Akademisi Onur Ödülü ve TASAM Kızıl Elma Ödülü sahibi.

Ahmet Yeşiltepe hâlâ NTV Dış Haberler Müdürü olarak görev yapıyor.

Berk Öztürk: 1988 yılında doğdu. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim bölümünden mezun oldu. Başlangıcını hatırlayamayacağı kadar uzun süredir resim yapıyor. Özellikle son yıllarda pek çok çocuk kitabı resimledi ve resimlemeye de devam ediyor. Çok sevdiği kedisi “Şevko” ile Bodrum’da yaşıyor.

GİRİŞ

Bir Şaman duasında saklı öğüde inandım: “Bilmek isteyen yola çıkar!”

Derin bir merak duygusu ve zaptedilemez bir öğrenme isteğiyle “Bu insanlarla nasıl bir akrabalık bağım var?” sorusunu heybeme koyup çıktım yola.

Bizi “biz” yapan kültürel birikimin köklerini aramak üzere Asya’nın içlerine doğru on binlerce kilometre yol gittim.

Sonsuzluk hissi uyandıran bozkırlardan doruğu bulutlarla kaplı mavi dağlara, kızıl ve siyah renklerle yoğrulmuş İpek Yolu çöllerinden derin ve karanlık taygalara, en soğuk tundralara, coşkun bir sel gibi akan yeşil ırmaklara sayısız yolculuk...

Orhun Vadisi’ndeki Göktürk yazıtlarından kadim Türk illeri Kaşgar ve Turfan’a, yalçın Tuva Vadilerinden Yenisey kıyılarındaki balballara, Kazakistan’daki kaya resimlerine... Hepsinde birbirinden farklı ama “bize ait” bir hikâyenin öznesiyle tanıştım.

Altaylarda yağmur, Tanrı Dağlarında kar fırtınasıyla yıkandım. Issık Gölü kıyısında soluklandım, Özbek çayhanelerinde lezzeti tattım. Gönül coğrafyamızın otağında, Hoca Ahmed Yesevî dergâhında ruhumu dinlendirdim. Kazan’da şiirlerle, Bakü’de mugamla kendimden geçtim. Fırtına süvarileri Selçukluların izinden Kopet Dağlarını aşıp Horasan’a, oradan Anadolu’ya aktım. Sibiry’a’dan Urallara, Türkmeneli’den Balkanlara Türk Dünyası’nın yükselttiği kültürün göz kamaştıran zenginliğinde kayboldum.

Elinizdeki Atlas, bu yolculukların özetidir.

“Türkler olmadan dünya tarihi yazılamaz!” sözünün karşılığıdır.

Tarih öncesi zamanlardan günümüze medeniyet serüvenimizin resimli romanıdır.

Bu Atlas sayesinde çocuklar; Türk Dünyası’na dair pek çok ayrıntıyı okuyup öğrenecek, merak ettiklerini araştırarak. Yetişkinler, sahip olduğumuz kültür mirasıyla bir kez daha gurur duyacak.

Muradım buydu, umarım öyle olur.

ÇOCUKLAR İÇİN ÖN SÖZ

Sevgili çocuklar,

Bu atlas şimdiye kadar gördüğünüz atlaslardan hayli farklı. Çünkü buradaki sayfalar sizi çok heyecanlı yolculuklara çıkaracak. Bilmediğiniz, belki de hiç duymadığınız ülkelere, sizinle akraba ama hiç tanımadığınız insanlara götürecek.

O yerlere sizin için gittim, gördüm ve bu atlası Berk ağabeyinizle birlikte hazırladım. Her sayfada sayısız gerçek öykü, kahraman ve olayla karşılaşacaksınız. Bunların birçoğunu buradan öğreneceksiniz. Bazılarını merak edip, hikâyesini araştırmaya başlayacaksınız. Aslında, benim de sizden istediğim tam olarak bu! Gördüğünüz resimlerin altındaki yazıları okuduktan sonra, o yerler, kişiler ve olaylar hakkında daha fazla bilgi edinmek için mutlaka araştırın. Bunlarla ilgili kitaplar okuyun, öğretmenlerinize veya bilgisine güvendiğiniz büyüklerinize danışın, onlarla birlikte internet üzerinden fotoğraf ve videoları inceleyip, merak ettiğiniz cevapları bulmaya çalışın.

Bu atlasla çeşitli oyunlar da oynayabilirsiniz. Mesela resimlerin adını ve altındaki yazıları okuyup arkadaşlarınıza bunların hangi ülke ya da bölgeye ait olduğunu sorabilirsiniz. Ya da arkadaşlarınıza, baktığınız sayfadaki ülkeye/bölgeye ait meşhur kişilerin kimler olduğunu; müzik aletlerinin, kıyafetlerin, canlı türlerinin ya da yemeklerin adlarını sorabilirsiniz.

Sayfalar arasında dolaşırken belki de ileride üzerine bineceğiniz bir at, tadına bakacağınız bir yemek, giyeceğiniz bir kıyafet ya da oynayacağınız bir çocuk oyunu bulacaksınız. Bir de sayfalar arasında beni bulacaksınız...

Dikkatlice bakın bakalım; “Ahmet Abi nerede?”

Değerli çocuklar,

Bu atlas, çoğunlukla ülkelerin, bölgelerin, şehirlerin sınırlarını gösterse de; aslında size Türk Dünyası’nın kültür zenginliğini ve görkemli tarihini anlatıyor.

Burada çıkacağınız yolculuklarda Türklerin tarihindeki önemli kişi ve olayları öğrenecek, gurur duyacağınız hikâyeler okuyacaksınız. Fatih Sultan Mehmet’ten, Mustafa Kemal Atatürk’e; İsmail Gaspıralı’dan, Cengiz Aytmatov’a; Tomris Hatun’dan, Fatma Aliye Topuz’a; birçok kahraman size ileride yapacağınız işler için ilham verecek.

Şimdi, haritaların üzerinde bize uzak görünen ama sevgisi yüreğimizde atan, köklerimizin dayandığı, uygarlıklar kurduğumuz diyarlara gitme vakti.

Haydi, yola çıkalım!

TEŞEKKÜR

Fikri bana getiren editörümüz Öznur İzgi'ye, çizgileriyle Türk Dünyası'nı mükemmel bir şekilde canlandıran Berk Öztürk'e, haritaların grafik düzenini titiz bir ustalıkla hazırlayan Ceyhun Durmaz'a teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Ortaya çıkan eser onların büyük emeği, sabrı ve iki yıla yayılan çabasının ürünüdür.

Kültür Atlası'nı yıllardır emek verdikleri Türk Dünyası'na armağan edebilmek için samimi gayret gösteren Oğuz Alpay ve Ertuğrul Alpay'a ayrıca şükranlarımı sunmak isterim.

Atlas'ı hazırlarken hepsi benimle birlikte yolculukları âdeta yeniden yaptılar.

Onlar da bu Atlas önce çocukların hayal dünyasına, sonra yetişkinlerin heyecan duygusuna kapılar açsın, anne ve babalar Türk Dünyası'nın hazinelerini çocuklarıyla birlikte keşfetsinler istediler.

Hepimizin muradı buydu, umarız öyle olur.

İTHAF

Her yolculuğun ardından, gittiğim ülkenin hikâyelerini anlatmamı isteyen kızlarım Lidya ve Mina'ya bana verdikleri ilham için minnettarım. Bu Atlas, onlar gibi meraklı ve öğrenmeye hevesli çocukların baş ucu kitabı olacak.

Kendi kültürlerinin köklerine yapacakları yolcular için rehber, bir yol gösterici olacak.

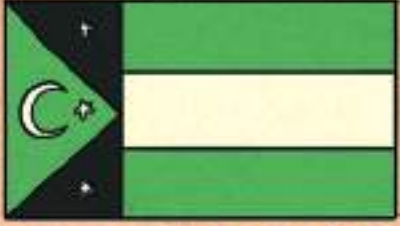

İÇİNDEKİLER

BATI TRAKYA	10
TÜRKİYE	12
İSTANBUL	14
EDİRNE	16
BURSA	17
KUZey KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ	18
TÜRKMENELİ	20
GÜNEY AZERBAJCAN	22
AZERBAJCAN	24
TÜRKMENİSTAN	26
ÖZBEKİSTAN	28
BUHARA	30
SEMERKANT	32
TAŞKENT	34
HİVE	35
KAZAKİSTAN	36
TÜRKİSTAN	38
KIRGIZİSTAN	40
DOĞU TÜRKİSTAN	42
YAKUTİSTAN (SAHA CUMHURİYETİ)	44
HAKAS CUMHURİYETİ	46
TUVA CUMHURİYETİ	48
ALTAY BÖLGESİ (KRAYI)	50
ALTAY CUMHURİYETİ	51
BAŞKURTİSTAN CUMHURİYETİ	52
TATARİSTAN CUMHURİYETİ	54
ÇUVAŞİSTAN CUMHURİYETİ	56
KIRIM	58
GAGAVUZYA	60

BATI TRAKYA

EVLAÐ-I FATİHAN TOPRAKLARI

Başkent: Gümülcine (İdari değil)

Dil: Türkçe

Nüfus: 250 binden fazla Türk vardır.

Yüz Ölçümü: Yaklaşık 15.000 km²

Para Birimi: Yunan Drahmisi

Batı Trakya, tarihi Trakya bölgesinin Yunanistan'da yer alan bölümüdür. Yunanistan'da Türkçenin en yoğun konuşulduğu bölgedir. Ancak bu atlas, Bulgaristan sınırları içerisinde Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerler de dahil edildi.

Batı Trakya, Osmanlı Mebusan Meclisi'nin aldığı kararlar doğrultusunda çizilen sınırlar Misak-ı Milli haritasında bulunur. Kuvayımilliye tabiri ilk defa Batı Trakya mücadelesinde kullanılır. Batı Trakya Bağımsız Hükümeti, 31 Ağustos 1913 tarihinde Batı Trakya'da kurulmuştur. Balkan Savaşları sonrasında Batı Trakya'da Türkler ve Pomaklar başta olmak üzere çoğunluğu Müslüman ahalî tarafından kurulan bu devlet sadece 52 gün yaşamıştır.

Batı Trakya, mücadelenin merkezi olmuştur. 1923 yılında Lozan Barış Antlaşması'na ek olarak yapılan sözleşme uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan Krallığı'nın kendi ülkelerinin 1923 yılında Lozan Barış Antlaşması'na ek olarak yapılan sözleşme uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan Krallığı'nın kendi yurttaşlarını zorunlu göçe tabi tutmasına "mücadele" denir. Göçe tabi tutulan kişilere ise "muhadil" denir.

Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi
Zorunlu göç hareketi

Lozan Antlaşması
Bu antlaşmayla Osmanlı Devleti resmen sona ermiş, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelleri atılmıştır.

Banička
Peynirli, tereyağlı
Bulgar böreği

Mehmet Emin Ağa
Iskeçe müftüsü

Iskeçe Karnavalı
Pek çok ülkenin katıldığı
kostümlü geçit töreni

Kavalalı Mehmet Ali Paşa
Uzun yıllar Mısır'ı
idare eden yönetici

Kavalalı Kurabiyesi

Aziz Nikola Kilisesi/İbrahim Paşa Camii

Dr. Sadık Ahmet
Batı Trakya Türklerinin
hakları için mücadele eden
tıp doktoru ve siyasetçi

Kavala Su Kemerî

Kavala

Mehmed Ali Paşa Külliyesi

Geleneksel Kıyafetler

Taşoz

Karyoka
Kestaneli, çikolatalı tatlı

Gazi Kırca Ali Türbesi

Kırcaali şehrinin kahraman kurucusudur.

Kırcaali Merkez Camii

Hasköy
(Bulgaristan)

Hasköy Eski Camii

Tatlısu Levreği

Naim Süleymanoğlu

Olimpiyat ve Dünya şampiyonu halterci

Kırcaali Eski Saat Kulesi

Kırcaali
(Bulgaristan)

Kırcaali Bölge Tarihi Müzesi

Şekil benzerliğinden
Taş Mantarlar
olarak bilinen
yeryüzü şekli

Kedi Balığı

Dimetoka

Dimetoka Çelebi Sultan Mehmet Camii

Avrupa'daki en önemli Müslüman anıtlarından biri

Gümölcine Saat Kulesi

Gümölcine

Gümölcine Gazi Evrenos Bey İmareti

Seçek Yayla Şenlikleri

Rumeli'nin fethinin kutlandığı geleneksel şenlik

Pomaklar

Balkanlar'da yaşayan Müslüman halk

Dedeağaç Deniz Feneri

Dedeağaç

Sufli İpek Müzesi

Müze ipek tarihinden ipek böceği yetiştiriciliğine kadar pek çok bilgi vardır.

İpek Böceği

Talat Paşa

Osmanlı dönemi devlet adamı

Ahtapot

Semadirek

Halil Mutlu

Olimpiyat ve Dünya şampiyonu halterci

Tahsin Özgüç

Türk arkeolojisinin kurucularından bilim insanı

Ege Denizi

Geleneksel
Yağlı
Güreş

Nasreddin Hoca
Fıkralarıyla meşhur
halk kahramanı

Karagöz ve Hacivat
Geleneksel gölge oyununun
başkarakterleri

Manti

Çinili Tabak

Ayçiçeği

Mimar Sinan'ın ustalık eseri
Selimiye Camii

Serbet

Piri Reis
Denizci ve
haritacı

Saz Kedis

Nar

Ay

Kastamonu

Kızıl Tilki

Samsun

Bozkurt

Hitit Güneşi

Çorum

Anıtkabir

Ankara

Mustafa Kemal Atatürk'ün
anıt mezarının bulunduğu yapı

Odunpazarı
Modern Müze

Sakarya

Bursa Ulu Camii

Bursa

Bursa
Şeftali

Cumalıkızık
Tarihî Osmanlı Köyü

Zeytin
ve Zeytinyağı

Zeytin

ve Zeytinyağı

İzmir

İzmir
Saat Kulesi

Ayran

Ege
Denizi

Efes Antik
Kenti

Aydın

İnciri

Aydın
İnciri

Menderes

Yaprak Sarması

Denizli

Pamukkale
Travertenleri

Antalya

Aspendos
Antik Tiyatrosu

Antalya

Yaban Domuzu

Antalya

Mevlânâ
Celâleddin-i
Rûmî

Antalya

Anadolu'da
yaşamış
mutasavvif, şair

Antalya

Hierapolis Antik Kenti
ve Tiyatrosu

Beyshehir Gölü

Konya

Çatalhöyük

Yeryüzündeki ilk toplu
yerleşim alanı

Konya

Kapadokya
ve Balon Turu

Kapadokya
ve Balon Turu

Kebap

Kebap

Toros Dağları

Toros Dağları

Adana ve Mersin
Turuncgilleri

Adana ve Mersin
Turuncgilleri

Pamuk

Pamuk

Kardelen

Kardelen

Mimosa Çiçeği

Mimosa Çiçeği

Gözleme

Gözleme

Yasemin Dalkılıç
Dünya su altı dalış rekortmeni

Yasemin Dalkılıç
Dünya su altı dalış rekortmeni

Uzun Burunlu
Denizati

Uzun Burunlu
Denizati

Levrek

Levrek

Bindallı

Bindallı

Özel günlerde giyilen
işlemeli kadın giysisi

Özel günlerde giyilen
işlemeli kadın giysisi

Zeybek

Zeybek

Baglama

Baglama

Akdeniz

Akdeniz

Olimpos Dağı
ve Antik Yerleşimi
(Yanartaş)

Olimpos Dağı
ve Antik Yerleşimi
(Yanartaş)

Ney

Ney

Göksu

Göksu

Seyhan

Seyhan

Asi

Asi

12